

Unelmien voimalla vanhakin oppii

Aikuisopiskelu on avannut Tiina Loikkaselle ja Matti Huttuselle ovia uusiin maailmoihin.

Adin. Adin. Adin. Adin. Uima-altaasta kuuluva jankutus tuntuu aluksi oudolta, mutta uimarin määrätietoinen aherrus – jokainen veto tuottaa sanan – saa sen vaikuttamaan loogiselta. Altaan päädyssä nainen kääntyy, ja myös sana vaihtuu. Dva. Dva. Dva. Dva.

Hokijaksi paljastuu helsinkiläinen **Tiina Loikkanen**, joka päätti suorittaa aikuisiällä ulkomaankaupan erikoisammattitutkinnon. Se merkitsi myös venäjän kieliopinintojen aloittamista, mikä selittää verbaalisen uintitavan. Opiskelunsa avuksi Loikkanen on kehitellyt erilaisia arjessa toteutettavia keinoja, joiden avulla hän tehostaa oppimista sekä pitää kielitaitoaan yllä.

– Uiminen on tylsä liikuntalaji, koko ajan on altaan pohja vastassa. Lukusanojen opetteleminen venäjäksi teki siitä kiinnostavaa, hän naurahtaa.

Aiemmin järjestöelämän ja kaupan palveluksessa työskennellyt Tiina Loikkanen, 49, jäi kotiäidiksi 2000-luvun vaihteessa, mutta halusi säilyttää kosketuksen työelämään.

– Ajattelin, etten voi vain olla löllöttää ja sitten ykskaks huomata, että vuosikaudet ovat menneet ohi. Itseään voi aina kehittää.

Ulkomaankauppa on kiinnostanut häntä jo pitkään.

– Olin tehnyt sitä aiempien työtehtävieni ohella, mutta halusin kehittää ammattitaitoani sekä ennen kaikkea päivittää tietoni. Myös ulkomaankaupassa tieto uusiutuu yhä nopeammin, mikä merkitsee, että tekijöiltä vaaditaan uudenlaista osaamista.

Hän hakeutui Adultaan, ammatilliseen aikuiskoulutuskeskukseen, jonka Järvenpään toimipisteessä järjestetään kansainväliseen kauppaan keskittynyttä koulutusta.

– Tarjolla oli mahdollisuus erikoistua Aasian tai Venäjän kauppaan. Molemmat ovat erinomaisia tulevaisuuden markkina-alueita, mutta Aasian kauppaan keskittyvässä tutkinnossa ensimmäinen opiskelukieli olisi ollut kiina, ja opintojaksoon kuului puolen vuoden opiskelu Kiinassa. Harva äiti kykenee lähtemään kuudeksi kuukaudeksi maailman toiselle puolelle. Toinen mahdollisuus olisi ollut ottaa koko perhe mukaan, mutta se ei olisi onnistunut. Niinpä valitsin Venäjän.

Ilman ilkeämiskynnystä

Tiina Loikkasen valinta saattaa osoittautua täysosumaksi, sillä uusimpien tutkimusten mukaan kiinnostus venäjän kieleen on Suomessa vähentynyt rajusti. Pitkällä tähtäimellä se merkitsee parempia työmahdollisuuksia kielitaitoisille. Kiinnostuksen lopahtaminen näkyi myös Järvenpäässä, missä venäjän alkeiskurssin oppilasjoukko kutistui nopeassa tahdissa. Lopulta Loikkanen oli kurssin ainoa osanottaja.

– Käytännössä se tarkoitti, että sain koko vuoden erinomaista henkilökohtaista opetusta. Se pakotti yrittämään, koska kaikkiin kysymyksiin oli vastattava, enkä voinut piiloutua muiden selän taa.

Hän muistaa yhä, millaisen ilon hän koki onnistuessaan ensi kerran lukemaan venäjänkielistä tekstiä.

– Ensimmäisissä lukuharjoituksissa oli suomalaisten yritysten ja kaupunkien nimiä. Tuntui uskomattomalta, kun tajusin ymmärtäneeni kyrillisillä kirjaimilla kirjoitetut sanat oikein. Myös opetustilanteiden vapautunut tunnelma on tehnyt häneen lähtemättömän vaikutuksen.

– Opettajat olivat entisaikaan auktoriteetteja, joiden tärkein tehtävä oli pitää yllä kuria ja järjestystä. Nykyään tilanne luokkahuoneissa on täysin erilainen, iloinen ja välitön. Valtaosa opettajista on myös ollut itseäni nuorempia. Se on tehnyt kohtaamisista rentoja ja siten lisännyt opiskelun mielekkyyttä.

– Myös kielen opetuksen painopisteet ja metodit ovat muuttuneet. Vielä minun kouluajanani kielioppisäännöistä pidettiin tiukasti kiinni ja kielen puhuminen jäi vähälle. Kiitos savolaisen perimän, minulla ei ole vieraissa kielissä ilkeämiskynnystä, vaan olen aina puhunut estoitta. Mutta jos pelkää tekevänsä virheitä esimerkiksi ääntämisessä, venäjän opiskelun aloittaminen voi tuntua todella vaikealta.

Tiina Loikkanen kertoo kohdanneensa yllättävän paljon venäjän kieleen ja venäläisyyteen liittyviä ennakkoluuloja.

– Opiskeluani on pidetty jopa hulluutena. Onneksi muiden mielipiteet eivät minua hetkauta, itseäni varten minä opiskelen. Mutta on ollut kieltämättä häkellyttävää nähdä, miten halveksivasti monet suomalaiset suhtautuvat venäläisiin. Sain kokea sen itsekin, kun matkustin päivittäin junalla Järvenpäähän ja puhuin venäjää opiskelukavereideni kanssa. Muut matkustajat kohtelivat meitä ylenkatseellisesti, joskus jopa huutelivat hävyttömyyksiä.

Teetä ja persiljaa aamiaiseksi

Teoriaopintojen lisäksi koulutukseen kuului etäopiskelua ja ryhmätyöskentelyä. Opiskelijat myös viettivät kolmen viikon jakson Vladimirin yliopistossa Venäjällä.

– Koska olin ainoa alkeistason opiskelija, minut laitettiin itseäni huomattavasti edistyneempien joukkoon. Käytännössä opetuksestani vastasi yliopiston dekaani; mukava nainen, joka opetti minulle venäjää englanniksi.

– Luokkaan pääsi vasta, kun oli kertonut, mitä oli syönyt aamiaiseksi. Koska en tuntenut venäläistä ruokasanastoa, vastasin ensimmäisenä päivänä syöneeni tsaijaa ja petruskaa – teetä ja persiljaa. Myöhemmin lisäsin ruokavaliooni ripakalaa – vaikka olenkin kala-allerginen – sekä leipää ja maitoa!

Vladimirissa Tiina Loikkanen myös lauloi elämänsä ensimmäisen kerran karaokea.

– Luokkaan rajattiin joka päivä televisio iskelmäteksteineen ja jokaisen piti vetäistä yksi laulu. Se oli tehokasta ja hauskaa kielenopiskelua, vaikka joskus mieleeni hiipi **Tommi Läntisen** biisi, jossa hän laulaa: Äiti, en tahdo mennä kouluun. Mutta jos ei anna itsestään mitään, ei myöskään mitään saa.

Hän kehottaakin muita aikuiskoulutusta harkitsevia heittäytymään rohkeasti opintojen ja sitä kautta uusien kokemusten pariin. Paitsi itsevarmuutta, ikä tuo Loikkasen mukaan myös huumorintajua – ja sille on käyttöä yllättävissä tilanteissa.

– Kävimme Vladimirissa myös maksullisessa saunassa. Olimme pukeutumishuoneessa, kun huomasin erään oven yläpuolella tekstiä. Tuossa lukee sauna, tulkkasin, ja olin jo aikeissa astua ovesta, kun muut alkoivat toppuutella. Kyltissä lukikin varauloskäynti, ja ovi johti suoraan torille!

Timanttiostoksille Siperiaan

Kaikessa oppimisessa tärkeintä on motivaatio. Joku tahtoo opiskella, koska kokee siitä olevan selvää hyötyä. Toisille innoitteena on mahdollisuus henkiseen kasvuun ja yleiseen kehittymiseen. Motivaatio voi pohjautua myös sosiaalsiin seikkoihin kuten haluun tavata muita.

Tiina Loikkanen kertoo saavansa opiskelusta enemmänkin iloa kuin hyötyä. Venäjän kielestä hän innostui niin, että ilmoittautui viralliseen kielitutkintoon tähtäävälle kurssille, tällä kertaa Edupoliin. Vastassa oli Järvenpäästä tuttu aitovenäläinen opettaja, innostava ja kannustava **Lilja Iloinen**.

Osallistujajoukko pieneni jälleen viikkojen edetessä. Ilmiö on valitettavan tuttu monissa oppilaitoksissa. Tiina Loikkasta keskeyttäjät kiukuttavat.

– Opiskelua on turha aloittaa, ellei ole valmis sitoutumaan siihen. Uuden oppiminen vaatii aina pakertamista. Sen verran pitää olla selkärankaa, että homma hoidetaan loppuun asti.

Jos oppiminen tuntuu vaikealta, Loikkanen kehottaa kokeilemaan erilaisia opiskelutapoja.

Suurille joukoille suunnatun koulutuksen sijasta voi opiskella myös yksin tai pienessä opintopiirissä.

Näin ovat tehneet myös Tiina Loikkanen sekä kolme Edupolin kurssin loppuun asti suorittanutta naista. He tapaavat kieliopintojen merkeissä milloin kahviloissa, milloin toistensa kotona. Usein mukana on myös Lilja Iloinen. Keskenään viisikko meilailee aina venäjäksi.

– Nykyään opiskelen venäjää päivittäin tunnin pari. Kuuntelen Radio Sputnikia tai luen venäjänkielisiä lehtiä tai kirjoja, jotka hankin kirpputoreilta. Käyn myös mielelläni venäläisissä elintarvikekaupoissa, joissa voin keskustella henkilökunnan kanssa.

Venäjän kielestä on tullut Tiina Loikkaselle intohimo. Hän uskoo, että kielitaito avaa tulevaisuudessa uusia ovia.

– Ainahan saa unelmoida. Ollapa jalokivikauppias ja käydä Siperiassa timanttiostoksilla! Tai

ehkä löydän itseni taidevälityksen parista. Voisin myös työskennellä jossakin järjestössä. Uskon, että löydän kiinnostavia työtehtäviä, kunhan ensin opin puhumaan venäjää sujuvasti.

Haaveena valkolakki

Matti Huttusen elämä muuttui, kun vaikeaan lukihäiriöön löytyi apu aikuisiällä.

Matti Huttusen, 65, tähtäimessä siintää valkolakki. Sisukas eläkeläinen on tehnyt hartiavoimin töitä päihittääkseen synnynnäisen seuralaisensa, vaikean lukihäiriön. Pohjois-Savon pienimmästä kunnasta, Tervosta, 1960-luvun alussa pääkaupunkiin muuttanut Huttunen sai vasta aikuisena tietää, mikä oli hankaloittanut hänen koulunkäyntiään ja oppimistaan.

– Minun lapsuudessani lukihäiriöistä kärsiviä pidettiin yksinkertaisesti tyhminä, niin minuakin. Se tuntui todella pahalta, koska oppimishalua minulla riitti vaikka muille jakaa, Matti Huttunen kertoo.

– Lukihäiriö häytti koulunkäyntiä niin, että pystyin lapsena suorittamaan vain kansakoulun.

Olisin tuskin päässyt luokaltani, jos äitini ei olisi tehnyt niin valtavasti töitä kanssani.

Epäonnistumisen tunne jäi kalvamaan vuosikausiksi.

Ensimmäisen kerran hän kuuli oppimishäiriöistä vuonna 1973 Kiljavan ay-opistolla, jonne hän oli hakeutunut vuodeksi opiskelemaan.

– Valistunut suomen kielen opettaja tunnisti lukihäiriöni ja osasi selittää, mistä oppimisvaikeuteni johtuivat. Oli helpottavaa saada selitys siihen, miksi tein jatkuvasti kirjoitusvirheitä. Kyse olikin aivoperäisistä toiminnan häiriöistä eikä tyhmyydestä. Opettajan mukaan vaivaa ei kuitenkaan kyetä aikuisena korjaamaan, koska lukihäiriöiden uskottiin olevan parantumattomia. Vasta 1980-luvun lopulla selvisi, että myös aikuisia pystytään jossain määrin auttamaan.

Radiosarja antoi kipinän

Ennen eläkepäiviään Matti Huttunen työskenteli putkimiehenä eri teollisuuslaitoksissa. Hän kertoo aivotoiminnan häiriöiden haitanneen niin työssä kuin päivittäisissä askareissakin.

– Hahmottamisvaikeuksien vuoksi valmistin esimerkiksi putkiliitäntöjä tehdessäni ensin rautalangasta mallin, jotta varsinainen työvaihe sujuisi ongelmitta. Myös liikunnan, kuten pyöräilyn ja uinnin, harrastaminen oli työlästä, koska motoriset häiriöt hankaloittivat raajojen yhtäaikaista toimintaa.

Matti Huttusen elämän todellinen käännekohta oli viitisentoista vuotta sitten, kun hän kuuli radiosta ohjelmasarjan lukihäiriöistä.

– Sarjan rohkaisemana menin Helsingin työväenopiston silloisen rehtorin Aino Rytkösen puheille ja ehdotin lukipiirien perustamista. Hän innostui ajatuksesta ja löysi tehtävään Suomen parhaat opettajat, Raija Syvälahden ja Heikki Porkkolan. Heidän johdollaan opiskelin viisi vuotta.

Myöhemmin Huttunen jatkoi opintoja Käpylän iltaoppikoulussa. Hän on ollut myös perustamassa Heroa, Helsingin seudun erilaisten oppijoiden yhdistystä. Eikä hän ole vaikeuksiensa kanssa yksin: arviolta jopa joka viidennellä aikuisella on lukutaidossa puutteita, jotka vaikeuttavat opiskelua, työelämässä toimimista ja yhteiskunnallista osallistumista.

Matti Huttunen ei opiskelunsa alussa arvannut, miten kokonaisvaltaisesti opetus vaikuttaa hänen elämäänsä.

– Opetuksessa käytetyt menetelmät ja kuntoutusmuodot, kuten toiminnallinen musiikkiterapia, ovat kehittäneet muun muassa koordinaatiota sekä motorisia taitojani. Muutos on ollut raju. Kun 15 vuotta sitten nostin molemmat käteni ylös, vasen käteni jäi 20 senttiä jälkeen. Nyt pystyn nostamaan käteni lähes samanaikaisesti yhtä korkealle.

– Yksi elämäni riemunhetkistä oli se, kun ensimmäisen kerran onnistuin pyöräillessä polkemaan tasatahtiin. Myös lukeminen on aiempaa huomattavasti helpompaa, ja lukunopeuteni on moninkertaistunut.

Kielet teettävät töitä

Matti Huttusella on selkeä haave: ylioppilaslakki. Lukio on jo pääosin suoritettu, mutta kielet teettävät vielä töitä.

– En pysty toistamaan oppimiani vieraan kielen lauseita, mikä johtuu lyhytaikaisen muistin heikkoudesta. Tankkaamalla opin vieraiden kielten verbit ulkoa, mutta minun on vaikeaa soveltaa niitä persoonapronominien kanssa. Onnistuakseni minun on tehtävä moninkertainen määrä työtä Suomalaista proosatekstiä pystyn jo lukemaan helposti. Onneksi olen sisukas. Myös avovaimoni on kannustanut minua.

Vaikka Huttunen on selvästi mielissään edistymisestään, suurimmat kiitokset hän antaa opettajille.

– He ovat aidosti kiinnostuneita oppilaiden kehityksestä eivätkä koskaan nöyryytä virheistä. Kansakoulutaustaani verrattuna ero on niin valtava, ettei sitä tahdo uskoa. Tuntuu hyvältä, kun opettajat kannustavat ja iloitsevat oppilaiden onnistumisista. Se antaa voimia jatkaa.

Onnistuminen on kohottanut myös itsetuntoa ja vähentänyt lapsuudessa kokemaani alemmuuden tunnetta. Ikävät koulumuistot eivät tietenkään koskaan häviä, mutta nyt niihin osaa jo suhtautua toisella tavalla.

Eija Mäkinen
toimittaja@taivaannapa.net